

Učiteljstvo in obrambni sklad C. M. D.

(S Štajerskega.)

Vse zavedno nemško učiteljstvo je spoznalo dalekosežni Roseggerjev program iniciativno temeljnih kamnov v znesku 1000 K. In nabiralo je donesek za doneskom in danes ima več takšnih „Bausteinov“. Kar eden ni zmogel, to so zmogli skupno, držel se gesla: Vsi za enega in eden za vse!

Kaj pa mi? Ne bi se dalo tudi pri nas kaj takega doseči? Prav lahko. Štajersko slovensko učiteljstvo poseduje „Socialni odsek“. Delovanje tega odseka je vsakemu zavednemu tovarišu in tovarišici znano. V „Naročilnem listu“ odsekov je postavek, glaseč se: Družba sv. Cirila in Metoda. Na ta naslov bi bil moralno dolžan vsak tovariš in vsaka tovarišica postaviti kakršenkoli znesek po lastni volji in denarni moči, najsi postavek še tako majhen, ni se ga treba sramovati, saj dosega svoj vzvišen namen. „Od zrna do zrna pogača, od kamena do kamena palača!“ naj vsakemu zveni na uho.

Ščasoma bi se po vinarjih nabrale krone in po kronah — stotaki. Pomislimo: če bi bilo le 100 darovalcev po 1 K, je to 100 K in tako leto za letom naprej. Ali ne bi tem potom pripomogli prekristni C. M. D. k čvrstemu razvoju in osigurali njeno denarno moč? Naloga socialnega odseka v Celju je, zneske izpisati in postaviti jih na račun pokroviteljine za obrambni sklad C. M. D. Predsednik ali tajnik odseka bi bil inženir in bi zastopal učiteljstvo.

Poizkusimo to že letos. K mesečnemu obroku naj vsak dostavi znesek za C. M. D. — kdor tega že ni storil — in naj pripomni na obratni strani čeka n. pr. 40 h, 60 h, 1 K za C. M. D. Hočemo videti, koliko resnične zavednosti tli med učiteljstvom! Sezimo si v roko in storimo tako!

Čujmo in stojmo, da ne pade naš narod v pogubo; rešimo ga!

Druga tozadevna mnenja pozdravljamo! Potrebno je to zlasti sedaj, ko so naši klerikalni janičarji napovedali C. M. D. boj na smrt! Njim sramota in poguba, nam čast in življenje!
M.

Iz krogov učiteljic.

V zadnji seji je odobril kranjski deželni zbor med drugimi tudi sledečo resolucijo: „Deželni odbor se naroča, naj v načrt šolskega zakona sprejme določbo, ki bo izključevala, da bi upokojene učiteljice, ki se omože, prejemale učiteljsko pokojnino, dokler so omožene ali če imajo kot vdove od drugod pokojnino.“

Iz tega zopet razvidimo, da smo ravno me učiteljice povsod prikrajšane v svojih pravicah. Ker nam že nečete poboljšati našega bednega stanja, nam vsaj istega ne vzemite, kar nam je bilo dosedaj po zakonu zajamčeno. — Čemu pa vpladuje vsaka učiteljica v penzijski fond? Koliko učiteljic pa uživa penzijo?

Ako je katera izmed nas vendar enkrat v poznih letih tako srečna, da se sme ogreti pri domačem ognjišču, kako prav bi ji prišla pri številnih izdatkih vsota borih 800 K, ki

si jih je tekom let krvavo zaslužila. Me vpladujemo! Čemu nam hočete vzeti, kar je našega! — Če učiteljica omore zaradi dolgoletnega, napornega dela v zatohlih in nizkih šolskih sobah, gre v zasluženi pokoj. A gospoda, verujte z 800 K se sedaj ne more ne živeti — ne umreti. Če se pa, kar je redek, redek slučaj, omoži, tako so te bore krvavo prislužene kronice vendar izdaten prispevek h gospodinjstvu. —

Učiteljice se rekrutirajo iz nižjih in srednjih slojev, bogate ne gredo na službo. Nimamo dot, ob pičli učiteljski plači si pa tudi ne moremo ničesar prihraniti, saj je treba dobro gospodinjiti, da je za sproti. Kranjske dežele ne bodete rešili z groši, ki jih hočete krivično vzeti učiteljicam, ki bi se službeno poročile. Koliko se jih pa poroči?! Na vsem Kranjskem je po statusu od leta 1909. komaj 7 učiteljic, ki so se poročile v penziji.

Na boljšem so celo delavke v tobačnih tvornicah v tem oziru. Če se poroči, ne izgubi penzije, ki ji gre po vsej pravici. Poglejte c. kr. poštno uradnico! One se smejo poročiti, ne da bi se morale odpovedati službi ali penziji.

Po drugih deželah delajo na to, da se priznajo tudi učiteljicam človeške pravice, da se odpravi celibat. Pri nas na Kranjskem se pa deluje ravno nasprotno!

Ako že reformirate šolske zakone, spomnite se na toliko učiteljic, ki le s težavo dobijo stanovanje v kaki podstrešni sobici kmetiške hiše, in še to za drag denar. Delujte na to, da nam po zakonu zajamčite stanovanje v šoli, kjer se zidajo ali prezidavajo šolske stavbe, v nasprotnih slučajih pa nam dajte stanarino.

Druga krivica je tudi ta, da poučujemo ženska ročna dela brezplačno. Poglejmo v sosedno Primorsko! Tam dobi vsaka ljudska učiteljica, ki oskrbuje ročna dela, po letnih 60 K od vsake tedenske ure. Tudi na Štajerskem se pouk v ročnih delih nekoliko nagradi.

Apeliramo na deželne poslance obeh strank in jih prosimo: Ne kratite nam dosedanjih pravic in spomnite se nas pri prihodnjem deželnozbornem zasedanju glede stanovanja in nagrad za ženska ročna dela!

Učiteljice in „Društvo slovenskih učiteljic“, zdramite se! Na noge za svoje pravice, dokler je čas! Drugod se daje ženskam vedno več pravic, na Kranjskem nam pa kratijo še to, kar smo dosedaj imele! —é.

Opomba uredništva: Z vsebino tega članka se popolnoma strinjamo. Naš nasvet je ta: „Društvo slovenskih učiteljic“ naj sestavi s pomenico o zgorajjih upravičenih zahtevah. Naša skrb bo, da bo o tem razpravljala šolski odsek in deželni zbor, ko pride v razpravo v članku omenjeni načrt zakona. Z delom te spomenice pa se ne sme odlašati, da ne bo prepozno. — Dekler tak zakon ne bo sprejet in sankcioniran, se ni bati nikomur, da bi izgubil, kar ima. Mj tudi dvomimo, da bi bil tak krivičen zakon sploh kdaj sprejet. Toliko v odgovor na pismo iz B. na Gorenjskem.

Afron? In čuj, takoj mi odgovori moj „Jaz“: „Tu, pogled!“

Znašel sem se hipoma v mrtvaški rakvi globoko pod zemljo. Kraj sebe sem zagledal bivšega Afrona Voljniša. Strašen je bil ta pogled. Dragi Čiro, tega si ne moreš misliti, kako sem se začudil, ko sem videl svoje truplo, nekaj polno življenske energije, ležeče in razpadajoče v rakvi kakor mrhovino.

Ležalo je v mlaki že razpadle krvi, blede, brez ikakega izraza na obličju. Nehote se je v meni pojavil nek odpor. Zbudila se je v meni volja, da zapustim ta nesrečni kraj. In v trenutku sem se znašel na vrhu gomile, v kateri razpada materija Afrona.

In zopet je posvetil v moj „Jaz“ nov žarek spoznanja. Krog mene je nastalo novo jutro. Stal sem prvo jutro nad gomile kot jako razrejena, svetlikajoča se meglica. Rekel sem sam pri sebi: „Umrli si a vendar še živiš.“ To je prvi pojav v mojem novem življenju, v moji novi domovini tostran groba, da sem si bil svest svojega novega prebujenja in novega življenja. Čudom sem se čudil sam sebi.

Ali Ti porečeš: „To vse so bujne iluzije, fantazije in nič drugega.“ Ne, dragi Čiro,

Celibat učiteljic.

Ko sem čitala v zadnjem „Učiteljskem Tovarišu“ članek o možnosti tržaskih učiteljic, sem se morala res čuditi izvajanju tovarišice G. glede tega vprašanja. Stališče, ki ga zavzema, se mi dozdeva naravnost ekstremno. Kdo bi pač ne dobil iz njenega referata vtiska, da je vsem učiteljicam, ki bi se hotele kot take poročiti, šola deveta briga. Vsaj tovarišica G. slika take učiteljice kot za šolo popolnoma brezbrizne v tako živem koloritu, da bi pri marsikomu utegnili zbuditi domnevo, da vstopi večina učiteljic res le zato v učiteljski stan, da dobi prvega plačo. A mislim, da je kolikor med učiteljstvom toliko v javnosti število onih, ki bi imeli o učiteljicah tako slabo mnenje, le majhno.

Vsaka stvar ima svoje senčne in solnčne strani, tako tudi celibat učiteljic in ne trdim, da bi se ne mogli iztakniti tudi razlogi, ki bi bili proti možnosti učiteljic. Tudi celibat učiteljic bi se dal zagovarjati, če kdo prav hoče, saj se to lahko stori pri vsaki stvari, najsi bo še tako slaba. Ako si pa ogleđamo odpravo celibata s stališča stroge objektivnosti, pridemo do zaključka, ki nas dovede do popolnoma drugih nazorov kakor jih ima g. G.

Le razmotrivajmo možnost učiteljic toliko s pedagoškega kakor s socialnega stališča, in videli bomo, da je perspektiva, ki se nam pri tem odpre, popolnoma drugačna kot si jo nekateri mislijo.

Ne izražam se preostro, ako rečem, da je g. G. popolnoma prezrla v svojem referatu veliko važnost učiteljice v socialnem življenju. Koliko graje se je izsulo ravno na naslov učiteljic, češ, da se ne zanimajo prav nič za izobrazbo žentva, zlasti na deželi. Semintja je sicer povzdignila kaka učiteljica pri zborovanjih svoj glas in klicala kolegijam: Med ljudstvo, med narod! — Toda ti klici so bili kmalu pozabljeni. Ali pa smemo učiteljicam radi tega zameriti? Gotovo ne. Ne čutijo se v vsem kos svoji nalogi, zato se je rajša niti ne lotijo.

G. G. sama priznava, da gre novoporočeni učiteljici izpočetka v gospodinjstvu jako trdo. Pomanjkanje prakse je seveda temu vzrok. Kako naj pa neomožena učiteljica odgovarja opravičenim zahtevam onih, ki smatrajo učiteljico poklicano tudi v to, da je prijateljica in svetovalka tudi materam in jim kaže pot nele pri vzgoji otrok, ampak tudi v gospodinjstvu in družinskem življenju sploh?

Kakšno stališče zavzame tov. G. naspram takim res opravičenim zahtevam, ki jim neomožena učiteljica skoraj ne more zadostiti?

Ako bi zastopala tov. G. v tem slučaju mnenje, da so učiteljice le za to, da utepajo deci abc v glavo in imajo kvečjemu še skrbeti za nje vzgojo, potem bi zagrešila velik greh z ozirom na delokrog in vzvišenost učiteljskega stanu.

Dolžnost učiteljice je, zanesti smisel za pravo gospodinjstvo in vzgojo otrok med matere naše dece. Ta naloga dviga učiteljico na vzvišeno mesto.

Poglejmo sedaj, v kolik meri ji učiteljice zadoščajo! Ali mi more kd oporekati, če trdim, da smo v tem pogledu na pomanjkljiv način izvrševale svoje misije?

to ni iluzija, to je prava resnica. Tla pod menoj so se izpreminjala v neko tmino. Snovna zemlja je izgubljala polagoma zame svojo neprodornost in postajala je pod menoj le kot senca.

Čimbolj se je moj „Jaz“ razvijal, tembolj se je snov, ki me je obdajala, zame oddaljevala, izgubljala svoje snovno lastnost kot trdo telo in v daljah sem zazrl, temno, veliko okroglo senco, obdano z drugimi okroglimi, temnimi ploščami. Mislim si, kaj more neki to biti? Spoznal sem, da je ta črna veja nad menoj rimska cesta in ona velika krogla solnce. „To so zvezde,“ zakličem sam sebi. Čudno, kaj ne, prijatelj? Svetel vsemirski svod s črnimi pegami! Ravno nasprotno kot za človeka na zemlji.

Za zemeljska bitja je vsemirski svod temna, neprodorna noč, ki jo razsvetljujejo nebrojni svetovi, in tu svetel vsemir, ki ga zatemnujejo črne pege na nebu.

No, ker mi je bil poznan iz fizike sličen pojav na zemlji, sem si to novo prikazen kaj lahko razložil.

Snov, to je materija, srka vase tostrano svetlobo, kakor črna plošča na zemlji, ki po-

Kje pa tičijo vzroki? Ali smo res same krive, da je naše žentstvo, zlasti po deželi, jako zanemarjeno — brez vsake organizacije?

Temu moramo slovesno oporekati. — Če že rade žrtvujemo svoje moči v prid šolski mladini, smo brezdvomno tudi pripravljene, iti tudi materam na roko. Saj je to v našem interesu, zakaj dobre otroke vzgoje le dobri starši. Dejstvo, da imajo starši in posebno mati odločilen vpliv, moram tu posebno naglasiti, ker vidim ravno v tem dobre posledice za vzgojo otrok od strani omožnih učiteljic.

Le omožena učiteljica more iz lastne izkušnje dajati v slučaju potrebe nasvete glede negovanja otrok in gospodinjstva sploh. Ako si torej s tem pridobi zaupanje mater, ki vidijo in cenijo v njej izkušeno in izobraženo osebo, ki s pametnimi nasveti in tudi v dejanju premnogo koristi, si s tem pridobi tudi vdanost otrok; nehoté preide ljubezen in spoštovanje, ki ga ima mati do učiteljice, na otroka, in koliko več se lahko dožene i v moralnem i v intelektualnem oziru pri otrokih, ki so nam vdani, kakor pri takih, ki vidijo v nas le učiteljico, o tem pač ni treba razpravljati.

Mora se torej vrniti vprašanje, kako naj pa učiteljice vpliva na družinsko življenje, ki ga ne pozna iz lastne izkušnje.

Tovarišica G. je prav gotovo pri sestavi svojega referata izpustila iz vidika dolžnost in važnost delovanja učiteljice izven šole. Ako bi uvaževala ta moment, potem bi gotovo priznala, kako velikega pomena je, da se učiteljica omoži, in njen referat bi končal z besedami: Učiteljice, omožite se, spoznajte zakonsko življenje, potem pa ven med matere! Učite jih to, kar doslej niste mogle, ker vam je bilo neznano! Proderite v skrivne kote družinskega življenja, slabo odpravljajte, dobro podpirajte in uspeh vam je zagotovljen doma in v šoli!

Kakor že rečeno je tov. G. prezrla delo učiteljice izven šole, ki je pa v najtesnejši zvezi z delovanjem v šoli, zato ni našla vrline za šolo od poročene žene.

Končno še omenjam, da je tov. G. iskaje senčne strani odprave celibata učiteljic, navedla marsikateri razlog, ki je jako dvomljive vrednosti. Sicer pa opuščam za sedaj vsako izpodbijanje njenih razlogov, ker se nadejam, da se oglasi s tem kaka druga tovarišica. Časa je pa tudi dovolj, izreči tudi o tem še kako besedo in se eventualno vrniti k referatu tov. G. —nova.

Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika? — Ako še ne, storite to takoj!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Gornjegrajsko uč. društvo zboruje dne 6. marca t. l. točno ob 11. uri pri g. Antonu Turnšku v Nazarjah po sledečem vzporedju:

1. Nagovor predsednikov.
2. Zapisnik o zadnjem zborovanju in seji društvenega odbora.
3. Dopisi.
4. Predavanje tov. Burdjana in dr o prirodopisu na ljudskih šolah s posebnim ozirom na razmere tukajšnjega okraja.
5. Predavanje tov. Kelca o ženskem vprašanju.
6. Slučajnosti.

Poznam Te, Čiro, kot dobrega jurista Pri justici ne zadostuje samo ena priča, ampak morata biti vsaj dve, zato napišem Tebi drugo pismo. Radoveden sem, kaj porečeš, ko gš dobiš napisanega na aktu, ki si ga sinoči, ko si šel spat, ostavil na svoji mizi. Pa ad rem!

Rekel sem, da se je pričelo daniti v moji samozavesti in da se je v meni zbudila volja po biti. In glej, kolikorbolj sem imel voljo, da se prebudim, toliko bolj sem se zavedal svojega položaja. Črna, neprodorna noč je ginevala in pričel sem se zavedati svoje mračne okolice. Zbudila se je v meni z voljo tudi zavest. Bil sem si svvesti, da je okrog mene nekaj: Kaj je, nisem še mogel dobro razločiti, zakaj čutil sem se jako utrujenega in vse krog mene je bilo tako mračno, da nisem mogel prav razločiti.

Zavedel sem se, da sem bil snov pri umiranju, in zbudila se mi je volja po lastnem truplu. Čudno se mi je zdelo, da ne čutim nikakih bolečin, ki jih je moj duša tako strašno čutila, ko sem ležal na bolniški postelji. V teh mislih se je pričelo v meni daniti. Nehote si stavim vprašanje: „Kje si zdaj,

srka vso solnčno svetlobo vase; zaradi tega ni zame solnce več svetla krogla, ampak velika črna nebesna pega. Ti porečeš: „Čudno, dragi.“ No, to ni nič čudnega.

Vsemirski pojav je za dotični opazujoči pojav tak, kakršen je opazujoč pojav sam. Tako opazovaje to novotarijo uvidim, da se je moje novo telo pričelo stiskati, zgoščevati, da postaja vedno svetlejšje in da se v meni rode nove moči.

Svetlobo mojega telesa je bila podobna fosforiscirani svetlobi kresnice, le da je bila še mračno siva.

Zamaknjen vase, premišlujem, kaj bo. Zbal sem se momentano, da se vnamen in da še to, kar je, zgori. Kaj ne, čuden strah?

Končam za danes, Čiro, to pismo predaj Švonu!

Pozdravlja Te

Tvoj prijatelj

Afron.